

ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО

**Матеріали всеукраїнської
науково-практичної конференції
«Сучасні виклики та
перспективи розвитку
економіки і бізнесу»
6 грудня 2023 р.**

Запоріжжя — 2023

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМ. ДМИТРА МОТОРНОГО**

**ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ
ТА БІЗНЕСУ**

**СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ І БІЗНЕСУ**

**Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції**

6 грудня 2023 р.

**Запоріжжя
2023**

УДК [33+65+338.48+339.9+355.018](043)

Т 13

Сучасні виклики та перспективи розвитку економіки і бізнесу: зб. тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (6 грудня 2023 року, м. Запоріжжя). Запоріжжя: ТДАТУ, 2023.

Збірник містить матеріали учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні виклики та перспективи розвитку економіки і бізнесу». У тезах доповідей збірника висвітлено результати досліджень сучасних проблем та перспектив розвитку економіки, бізнесу та туризму в Україні, міжнародних економічних відносин, визначені аспекти сталого розвитку регіонів країни.

Матеріали збірника будуть корисними для викладачів, аспірантів, магістрантів, студентів, фахівців, що працюють за зазначеними напрямками.

Матеріали публікуються в авторській редакції

ISBN

© Таврійський державний агротехнологічний
університет імені Дмитра Моторного, 2023

Організаційний комітет конференції

Колокольчикова І. В. – голова організаційного комітету, д.е.н., професор, декан факультету економіки і бізнесу ТДАТУ

Коноваленко А. С. – заступник голови організаційного комітету, д.е.н., директор Науково-дослідного інституту соціально-економічного розвитку регіону ТДАТУ

Макаренко П. М. – член-кореспондент академії НААН України, д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки та міжнародних економічних відносин Полтавського державного аграрного університету

Болтянська Л. О. – к.е.н., доцент, завідувачка кафедри економіки і бізнесу ТДАТУ

Сиротюк Г. В. – к.е.н., доцент Львівського національного університету природокористування

Власюк Ю. О. – к.е.н, доцент ВСП Хмельницького політехнічного фахового коледжу Національного університету «Львівська політехніка»

Зміст

Секція 1.

ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Болтянський Б. В. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ТА ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ	8
Василина О. Р., Лавецький І. О. ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО - НАЙБІЛЬШ ПЕРСПЕКТИВНИЙ ІННОВАЦІЙНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	10
Васильченко О. О. ВПЛИВ ФАКТОРІВ МАКРОСЕРЕДОВИЩА НА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ПОСЛУГ	12
Єрємін І.Л., Голуб Н.О. СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ	15
Нехай В. В., Іконніков Д. ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО МЕСЕНДЖЕРА	18
Русінова О.Г., Голуб Н.О. КАНАЛИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ, ЇХ ХАРАКТЕРИСТИКА	20
Салін С. В. ПЕРЕВАГИ БЛОКЧЕЙНУ В ЮРИДИЧНОМУ СЕКТОРІ	22
Селіванова Є.В., Голуб Н.В. СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ ГРОМАДЯН У РАЗІ НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ	24
Черевко Г. В. ВІЙНА В УКРАЇНІ: НАСЛІДКИ ДЛЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ	27
Яців С. Ф. ПРОБЛЕМИ АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	29

Секція 2.

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ

Братко В. М., Цвілий С. М. РОЛЬ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО ТУРИЗМУ	32
Демко В. С. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ УКРАЇНИ	34
Демко В. С., Попова А. Г. СВІТОВІ ІННОВАЦІЙНІ ТРЕНДИ В КУЛЬТУРІ ОБСЛУГОВУВАННЯ СПОЖИВАЧІВ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ГОСТИННОСТІ	37
Жарченко В. Ю., Цвілий С. М. МОБІЛЬНІ ГІДІ У ЯКОСТІ ТРЕНДУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ІНДУСТРІЇ ТУРИЗМУ	40
Зла Р. А., Демко В. С. РОЗВИТОК КУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ	43
Колокольчикова І.В., Лепетченко Д.М. ТУРИСТИЧНА ГАЛУЗЬ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	45
Кукіна Н. В., Душак А., Душак М. СУЧАСНІ РЕАЛІЇ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ	47
Оболенцева Л. В., Діасамідзе М. М. ТУРИЗМ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ ПІСЛЯ ВІЙНИ	49
Підлужна О. Б. ЕКОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	50
Пісецький М. М. РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНИХ ДЕСТИНАЦІЙ УКРАЇНИ У БЕЗПЕКОВОМУ КОНТЕКСТІ	52

Секція 3.**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА**

Бандура І. І., Сокот О. Є. УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ХЛІБО-БУЛОЧНИХ ВИРОБІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ЇСТИВНИХ ГРИБІВ ТА ПРОДУКТІВ ЇХНЬОЇ ПЕРЕРОБКИ	57
Болтянська Л. О. ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	59
Власюк Ю. О. ДОЦІЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ КАЙДЖЕН У ДІЯЛЬНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ	61
Єременко А.А., Голуб Н.О. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ, НЕОБХІДНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	63
Завадських Г. М., Кукіна Г. В. ІНВЕСТИЦІЇ В АГРАРНИЙ СЕКТОР: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ	66
Завадських Г. М. ІМПАКТ-ІНВЕСТИЦІЇ І СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В СТВОРЕННІ СОЦІАЛЬНОГО ВПЛИВУ	68
Завадських Г. М., Ковнацька О. С. РЕЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ	70
Зеленецька Д.О., Голуб Н.О. СУТНІСТЬ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИКІВ ТА ЇЇ МІСЦЕ І РОЛЬ У СТРАХОВОМУ БІЗНЕСІ	72
Колач С. М., Періг Ю. А. НАПРЯМКИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	75
Коноваленко А.С. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВЕКТОР СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ	78
Красномовець В. А. ЕКОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: СУТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	80
Кукіна Н. В., Петлюк Н. І. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОПОЗИЦІЇ СОНЯШНИКУ НА ВНУТРІШНЬОМУ РИНКУ УКРАЇНИ	82
Лисак О. І. ДРОПШИПІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОПТИМІЗАЦІЇ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ В ЕЛЕКТРОННІЙ ТОРГІВЛІ	84
Мельник О. В. МЕТАПРОСТІР ЯК ІННОВАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ	87
Павлова М. Б. БІЗНЕС ПІД ЧАС ВІЙНИ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ	90
Прус Ю. О., Сафарова А. С. ЗОВНІШНІ ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ	91
Тебенко В. М. РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ	93
Черевко І. В. ЗМІНИ КЛІМАТУ ЯК ЧИННИК ДИВЕРСИФІКАЦІЇ НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА	97

Секція 4.**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ**

Березівський З. П., Кривов'яза В. О. СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ	100
---	-----

Козак В. М. СУТНІСНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНАЛЬНО-РЕСУРСНОЇ СКЛАДОВОЇ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО РИНКУ В ЦИФРОВІЗОВАНІЙ ЕКОСИСТЕМІ	101
Красномовець В. А., Бойко Н. С. ВПЛИВ СТАНДАРТИЗАЦІЇ НА ЯКІСТЬ ГОТЕЛЬНИХ ПОСЛУГ	104
Ортіна Г. В. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЦЕ РЕАЛІЗАЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	106
Сиротюк Г. В. СУЧАСНІ АСПЕКТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	108
Степанюк Р. С. ЧИННИКИ СТІЙКОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	110

Секція 5.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Волкова О. В. МИТНИЙ КОНТРОЛЬ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ: ОРГАНІЗАЦІЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ	115
Костякова А. А., Хома А. Р. СТРАТЕГІЯ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ МІЖ КРАЇНАМИ СВІТУ	118
Почерніна Н. В., Виноградова Д. В. ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ У СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	121
Почерніна Н. В., Муха В. М. ЗДОБУТКИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН СВІТУ У РАКУРСІ МІЖНАРОДНИХ ІНДЕКСІВ: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ	124
Почерніна Н. В. ПЕРЕВАГИ У ЗОВНІШНІЙ ТОРГІВЛІ ЯК ЗАСІБ ПОЛІТИКИ ВІДНОВЛЕННЯ РЕГІОНІВ	126
Савіцький А. В. УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ ЕКСПОРТООРІЄНТОВАНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЕТАПНІСТЬ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	128

ВПЛИВ ФАКТОРІВ МАКРОСЕРЕДОВИЩА НА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ПОСЛУГ

Васильченко О. О.

старший викладач кафедри економіки і бізнесу Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

В умовах сьогодення важко уявити своє життя без сфери послуг.

В економічно розвинутих країнах світу сфера послуг зазвичай займає найбільшу частину економіки з поміж інших видів діяльності. Решту становлять безпосереднє виробництво та сільське господарство. Протягом 2012-2021 років питома вага сфери послуг у ВВП країн світу та України є найвищою і становить відповідно 67,06% та 70,75%. [1], [2]

Проблематиці макросередовища присвячено багато робіт як вітчизняних, так й зарубіжних вчених. Однак, єдиної думки щодо визначення поняття «макросередовище» на сьогодні не існує. Кожен з науковців бачить макросередовище по-різному. Однак їх визначення даної категорії мають спільні риси.

Нами зроблено висновок, що макросередовище є системою зовнішніх факторів, на які кожен окремий суб'єкт господарювання не має важелів впливу, а отже, повинен повністю адаптуватися до їх змін для свого успішного функціонування.

Макросередовище характеризується рядом факторів (рис. 1). Кожен з представлених на рис. 1 факторів має свій спектр важливості.

1. Політичні фактори включають політичну систему країни, рівень політичної стабільності, баланс політичних сил, громадські рухи та ступінь політизації суспільства [4].

2. Завдяки економічним факторам визначається рівень економічного розвитку, ринкових відносин та конкуренції в країні [4].

3. Демографічні чинники – одні із найголовніших чинників, що впливають на розвиток економіки усєї країни. На сьогоднішній день проблеми оптимального демографічного розвитку є актуальними для будь-якої країни і їх вирішення є одним із першочергових інтересів, адже людські втрати є найбільшими матеріальними збитками для будь-якої держави [4].

4. В умовах сьогодення все більш актуальним стає екологічний фактор, адже саме на нього найбільше впливає людина. Природно-екологічні фактори макросередовища пов'язані з кліматом, географічним положенням та екологією конкретного регіону [4].

5. Науково-технічні фактори макросередовища безпосередньо впливають на діяльність підприємств. На сьогоднішній день науково-технічне середовище є, можливо, одним із найголовніших факторів не тільки макросередовища фірм, але і нашого буття взагалі. Розвиток технологій не тільки відкриває нові можливості, але також призводить до появи зовсім нових ринків і сфер діяльності [4].

6. Соціально-культурні фактори досить специфічно впливають на діяльність суб'єктів господарювання. При здійсненні фірмою своєї діяльності важливо пам'ятати про особливості культури споживачів, на яких націлені її товари та послуги, та те, що вони можуть принципово відрізнятися на різних ринках [4].

7. Міжнародна компонента включає в себе дві основні складові: рівень ділової активності у світі та країнах ЄС; рівень та характер міжнародних відносин з країнами світу [4].

Отже, будь-яке підприємство, що функціонує на ринку, повинно враховувати не лише фактори, на які воно може вплинути самостійно, але і фактори макросередовища, в якому воно здійснює свою діяльність.

Для оцінки впливу факторів макросередовища використовується достатня кількість різних засобів і методів, одним з яких є PEST-аналіз [5].

У якості об'єкта дослідження було обрано Товариство з обмеженою відповідальністю “Тепло-Мелітополь”, що надає послуги теплопостачання.

Результати PEST-аналізу для даного підприємства представлено на рис. 1.

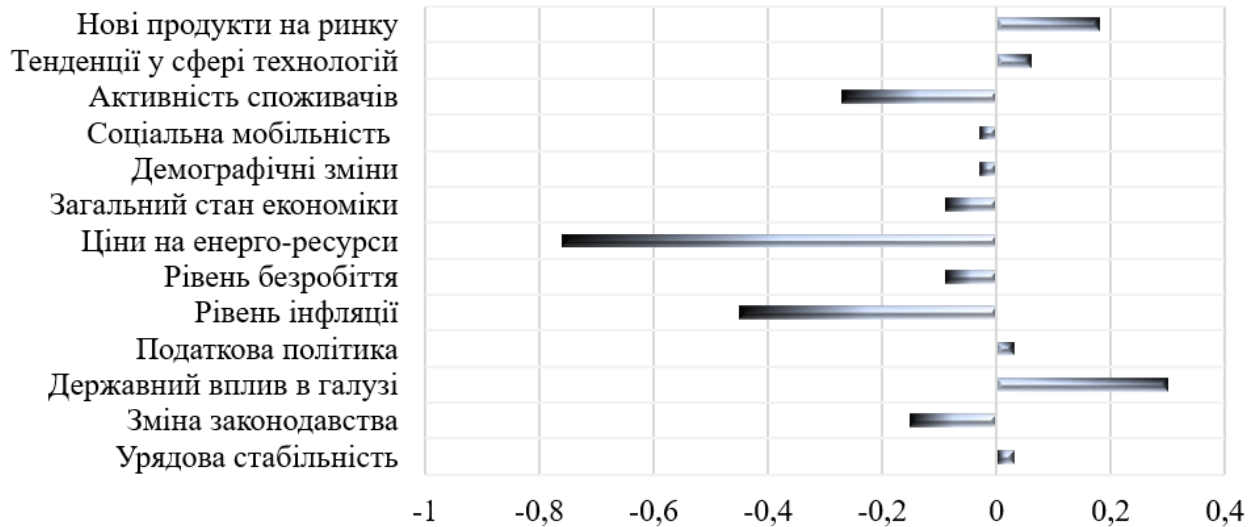

Рис. 1. Вплив факторів на діяльність ТОВ “Тепло-Мелітополь”*

**Побудовано автором*

В першу чергу, звернемо увагу на ціни на ресурси. Даний фактор є найсуттєвішим, адже більша частина діяльності Товариства пов'язана саме з ним.

Щодо рівня інфляції, від нього в більшій мірі залежить платоспроможність населення. Станом на 1 січня 2021 року близько 18% населення не розраховалися з ТОВ “Тепло-Мелітополь” за надані ним послуги.

Слід звернути увагу на державний вплив в галузі, адже на даний момент держава компенсує підприємству різницю, що виникає в наслідок неплатоспроможності населення. Відтак зміна даного фактору (рішення уряду про припинення компенсації) може призвести до однозначно негативних наслідків для підприємства.

Важливим також є й фактор зміни законодавства. Підприємство могло б значною мірою підвищити ціни на послуги або припинити їх постачання неплатоспроможному населенню, однак на даний момент такі рішення недопустимі і за цим здійснюється контроль з боку держави.

Щодо факторів активності споживачів і загрози появи нових технологій на ринку, їх можна вважати комплексними у розрізі даного дослідження. Поява нових способів обігріву, або збільшення їх доступності дозволило б споживачам відмовитися від послуг підприємства, однак більшість з них або не має коштів на вже відомі альтернативи, або просто не бажає активно переходити на них.

Інші розглянуті фактори не є надто суттєвими в діяльності підприємства через їх недостатній вплив в цій галузі або недостатню ймовірність їх настання.

З отриманих даних також можна зробити висновки, що найбільше на діяльність підприємства впливають саме економічні фактори, які можна прорахувати та спрогнозувати їх вплив в майбутньому. Інші фактори досить складно наочно побачити в дії, можливо лише відчутти їх вплив при настанні.

Задля підтвердження результатів PEST-аналізу нами було здійснено дослідження кореляційних залежностей між ціною ресурсів та ставкою тарифу в різні роки, а також між рівнем інфляції та кількістю неплатоспроможних споживачів (табл. 1-2).

Зафіксовано високу кореляційну залежність між відповідними показниками, що дозволило нам в повній мірі впевнитися в достовірності результатів PEST-аналізу.

Таблиця 1

**Коефіцієнт кореляції між тарифом та цінами на ресурси
за 2018-2021 рр.**

Рік	Тариф, грн.	Ціна на газ, грн.	Ціна на електроенергію, грн.	Мінімальна заробітна плата, грн.	Ціна на водопостачання, грн.
2018	1434,26	8361,85	1,69568	3723	18,22
2019	1495,91	8621,76	1,82741	4173	22,84
2020	1520,53	9635,61	1,70494	5000	29,22
2021	1608,24	9730,00	3,20146	6000	34,99
Коефіцієнт кореляції	x	0,86	0,87	0,98	0,97

Джерело: складено автором на основі [6]-[10]

Таблиця 2

Коефіцієнт кореляції між відсотком неплатоспроможних споживачів та рівнем інфляції за 2018-2020 рр.

Рік	Рівень інфляції	Відсоток тих, хто не заплатив
2018	9,8	18
2019	4,1	7,2
2020	5	9
Коефіцієнт кореляції – 0,9998		

Джерело: складено автором на основі [9]

Таким чином, дослідивши вплив факторів макросередовища на діяльність підприємства за допомогою PEST-аналізу робимо висновок, що вони в цілому негативно впливають на його діяльність. Найбільше чинять вплив саме економічні фактори, тому що від них напряду залежить формування тарифу на постачання тепла. Отже, аналіз впливу факторів макросередовища є необхідним для своєчасного їх врахування в стратегічному та тактичному планах підприємства.

Список використаних джерел

1. UNCTADstat. URL: <http://surl.li/hmhea> (дата звернення 25.11.2023).
2. Валовий внутрішній продукт України. URL : <http://surl.li/cytn> (дата звернення 25.11.2023).
3. Васильченко О. О. Системний аналіз макросередовища підприємств сфери послуг. *Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного* (економічні науки). 2023. №1(47), URL: <https://oj.tsatu.edu.ua/index.php/zbirnyk/issue/view/41> (дата звернення 27.11.2023).
4. Велика О. Ю. Особливості класифікації чинників зовнішнього середовища підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 29. С. 137-143. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/29_2019_ukr/22.pdf (дата звернення 25.11.2023).
5. PEST-аналіз. URL: <http://surl.li/hkny> (дата звернення 25.11.2023).
6. Актуальні ціни на газ для промислових споживачів. URL: <https://www.naftogaz.com/documents/disclosure-information> (дата звернення 27.11.2023).

7. Діючі тарифи та норми. Водоканал Мелітопольської ради Запорізької області. URL: <http://surl.li/baoat> (дата звернення 25.11.2023).

8. Мінімальна зарплата в Україні. URL: <https://nabu.ua/ua/minimalna-zarplata-v-ukrayini.html> (дата звернення 25.11.2023).

9. Офіційний сайт ТОВ «Тепло Мелітополь». URL: <https://teplomelitopol.com/> (дата звернення 26.11.2023).

10. Тарифи на послуги оператора системи розподілу. ПАТ Запоріжжяобленерго. URL: <http://surl.li/baoax> (дата звернення 26.11.2023).

СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ

Єрьоміна І.Л.

здобувач вищої освіти ОС «Бакалавр»

Голуб Н.О.

к.е.н., доцент,

доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

У минулому страхування характеризувалося повсюдним поширенням угод про взаємне страхування, зміст яких полягав у тому, що всі особи, які підписали угоду, погоджувалися нести збитки конкретних учасників своєї компанії, тобто принцип взаємного розподілу збитків був у ефект.

Перше страхове товариство в Україні - Товариство взаємного страхування від вогню - було засновано в 1863 році в Полтаві. Згодом виникло кілька таких товариств у Києві, Одесі та Харкові. Ці суспільства в основному обслуговували великих землевласників, торговців і виробників у відповідних містах.

У 1909 році був затверджений статут Товариства страхування від вогню майна гірничих і гірничозаводських підприємств (Харків).

Протягом 1960-70-х років були введені нові види страхування майна, життя і здоров'я громадян. З 1988 року державні підприємства отримали право на здійснення добровільного страхування майна та відповідальності. Однак, незважаючи на серйозні зміни у ставленні до страхової справи, рівень його розвитку ще сильно відставав від рівня країн з ринковою економікою.

Попри недоліки та недосконалість, становлення і діяльність медичного страхування в роки Першої Світової війни виявилися настільки ефективними, що передача в липні 1917 р. лікарняним касам лікувальної справи застрахованих і дозвіл на об'єднання кас в галузеві і загальноміські каси мали великий ефект [1]. У часи НЕПУ (1923 р.) на систему страхової медицини перейшли всі лікувальні установи великих промислових підприємств України.

Окремі форми добровільного медичного страхування почали з'являтися в Україні на початку 1990-х років. Різні комплексні страхові компанії почали здійснювати медичне страхування різного розміру. В останні роки стихійно почали виникати некомерційні форми добровільного страхування – так звані лікарняні каси. Але оскільки добровільне медичне страхування порівняно невелике, то й тут переважають комерційні форми. Так, за даними МОЗ України, у 2000 р. медичну допомогу отримали майже 300 тис. добровільно застрахованих осіб, а доходи комерційних компаній від їх лікування в кілька разів перевищували суму, яку збирають лікарняні каси [2].

Ставши суверенною державою, Україна на початку 1990-х років почала створювати власну економіку. Зміни у відносинах власності, ліквідація державної монополії на засоби виробництва